Met de muziek mee

Harry Schram

Met de muziek mee

Harry Schram

***N*arratio**

ISBN 978 90 5263 477 7
NUR: 700

© 2014 theologische uitgeverij *N*ARRATIO, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem
tel. 0183 62 81 88 fax 084 739 29 45 e-mail: info@narratio.nl
Actuele informatie is te vinden op www.narratio.nl.
Onze uitgaven zijn ook te koop via de boekhandel en www.kerkboek.nl (ook in België).

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestandskopie, luisterboek, Digi-boek, Internet-PDF of op welke andere wijze dan ook, behoudens voor eigen gebruik, zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever c.q. de auteur. Citaten tot maximaal vier regels zijn toegestaan, grotere citaten vallen onder het overnamerecht waarvoor toestemming is vereist, tenzij gedaan in het kader van een recensie.

Inhoud

Inleiding blz. 5

Gedicht Peperstraat blz. 6

I ***Familiegeschiedenis*** blz. 7

II 1938-1960: ***Jeugd in Sneek*** blz. 11
Eerste muzieklessen
Kweekschool

III 1961-1974: ***Leertijd*** blz. 21
Staatsexamen muziek
Conservatorium
Staatliche Musikhochschule
uziekdocent (1970)
Universiteit van Utrecht

IV 1974-1990: ***Schoolleider*** blz. 36
Huiskamermuziek
Hervormde Pedagogische Akademie te Amsterdam

V 1989-heden: ***Voorganger*** blz. 41
Nederlandse Protestanten Bond
Muziek en Dansonderwijs
Eirene
Bertelsmann-Stiftung

VI ***Familiealbum*** blz. 54

VII ***Muziekbijlagen*** blz. 58

Inleiding

Alle muziek die ik in de loop van mijn leven heb geschreven, lag de laatste jaren maar in een kast en was zodoende verworden tot archiefmateriaal. Daar wilde ik verandering in brengen en zo werd de gedachte geboren om van dat materiaal een boekje te maken, aangevuld met een korte beschrijving hoe deze muziek tot stand was gekomen. Zo ontstond er een werkje dat naast de muziek die ik in mijn leven heb geschreven, ook een kleine autobiografie bevatte.
Mijn verjaardag leek mij een geschikte gelegenheid dit boekje als een klein geschenk aan familie en vrienden te overhandigen. Uiteindelijk bleek het echter veel meer werk dan ik aanvankelijk had verwacht, maar het is er dan toch van gekomen en ik ben blij dat het nu, een jaar later dan ik had gedacht, voor u ligt.
Hoewel het boekje nu af is, wil dat nog niet zeggen dat ik zelf ook klaar ben met mijn werk. Ik hoop nog jaren muziek te mogen maken en schrijven, wie weet dat het werkje nog een vervolg krijgt.
Heel veel dank ben ik verschuldigd aan Rob Woortman voor zijn bewerking van de tekst die hij tot een leesbaar geheel heeft weten om te vormen.

Dank ook aan Wanda Koopmans, uitgeverij Narratio voor hun aanwijzingen en geduld.

Rob Woortman en wie ook weer?

DE PEPERSTRAAT [1]

In de Peperstraat bin ik geboren,
dat smalle straatsje in ut ouwe hart fan Sneek.
Ik bin un Sneker dus tot over beide oren;
as ik gin Snekers prate kan,
dan bin 'k geheid un week fan streek.
Met bakker Dam
en bakker Schram,
was 't echt gin wonder da' k as dúmkefreter op 'e wêreld kwam:
ja, in de Peperstraat, bin ik geboren,

dat smalle straatsje in ut ouwe hart fan Sneek.
(en nou komt de preek ...)

In de saak fan bakker Schram
was 't nooit gin drukte en dat kwam,
-nou ja, su is ut my ferteld destiids teminsten,-
dat buur ut liefste saken dee
op ut eenfoudig ABC:
kleine omset, dat sú nikst: 't gaait om de winsten.
Ja de Peperstraat ferdiendest altyd wat:
ut was ut aller-aller-allerleukste straatsje fan 'e stad.
(Hup, der gaat-ie nog un kear:
wêr ston 't wiegje ok mar weer?)

In de Peperstraat ... ensfh.

1 Gedicht van Hylke Tromp, neerlandicus. Geboren in de Peperstraat tegenover ons. Het gedicht is in het stadsfries ('Snekers') geschreven.

Familiegeschiedenis

Mijn grootvader van vaders kant, Harmen Schram (1873-1947), was hotelier en ooit was hij de eigenaar van het statige hotel aan de rand van het Bos bij Rijs in Gaasterland, dat na ruim een eeuw nog altijd bestaat onder de naam hotel Jans. Hoewel mijn grootvader altijd hoteleigenaar is gebleven, lag zijn hart niet bij de horeca maar veeleer bij de muziek. Zijn passie ging uit naar het blaasinstrument waarvan hij er verschillende bespeelde. Het kwam of door zijn eigenzinnigheid of misschien wel gewoon door het drukke horecavak dat hij geen deel uitmaakte van de plaatselijke harmonie. Toch werd hij regelmatig gevraagd om bij die harmonie in te vallen als iemand bijvoorbeeld ziek was, wat in zekere zin opvallend was omdat mijn grootvader geen noot muziek kon lezen, maar daar had hij, muzikaal als hij was, een oplossing voor gevonden. Enkele dagen voor de uitvoering woonde hij de repetitie bij om te luisteren hoe het stuk, dat hij mee moest spelen, klonk. Met die melodie in zijn hoofd keerde hij terug naar huis waar hij het naspeelde. Zo kreeg hij de partij onder de knie en speelde het tijdens de uitvoering mee alsof hij nooit anders had gedaan.
Ondanks de muzikale aanleg van mijn vader en de liefde voor de muziek van mijn moeder, was het mijn grootvader die mijn ouders op mijn muzikale aanleg wees en was het vooral aan hem te danken dat ik mijn eerste muzieklessen kreeg.

Het logement Rijs.

Een eeuw geleden, zo wordt aangenomen, is het hotel-restaurant, dat later als hotel Jans een grote bekendheid verwierf, als logies verstrekkend hotel van start gegaan. Eigenaar en exploitant was toen pake Boersma. Over de man is weinig meer bekend dan dat hij het hotel tot 1 april 1902 heeft geëxploiteerd. Per genoemde datum werd het restaurant overgenomen door H. Schram. In de volksmond werd daarna gesproken over hotel Schram. Dat bleef zo tot op mei 1923. Schram deed het bedrijf over aan Gerardus Jans. De komst van deze hotelier zou voor altijd zijn naam aan het hotel-restaurant verbinden. Want hoewel er na hem nog vijf eigenaars volgden, bleef het hotel in de volksmond Hotel Jans heten.
Uit de tijd van Schram zijn wat oude advertenties boven water gekomen. Dat er toen al activiteiten plaatsvonden, wordt duidelijk uit een advertentie in een krant uit 1918. In de namiddag van zondag 28 juli zou er een grote muziekuitvoering worden gegeven door de Belgische Mandolineclub van Oudemirdum. In hetzelfde jaar verschenen nog een aantal advertenties van Schram in de krant. Zoals die waarin een oproep werd gedaan aan hen die in aanmerking wensten te komen voor het pachten van een stuk bos voor het lijster vangen. De bossen waren destijds eigendom van NV Mijn Gaasterland. Een andere advertentie roept belangstellenden op voor de verkoop van een partij aardappelen. Notaris Noordenbos uit Balk zou de hoeveelheid veilen. Het betrof zogenaamde Rode Star aardappelen. De verkoop zal waarschijnlijk een gevolg zijn geweest van het vereffenen van een schuld. De verkoop vond plaats op verzoek van de logementhouder. De aardappelen moesten overigens nog gerooid worden.
Van Gerardus Jans is bekend dat hij in de volksmond "papa Jans" werd genoemd. Hij kwam van Heerenveen waar hij een rijwielherstelbedrijf exploiteerde. Hij kocht begin 1923 het hotel van Schram. Hoewel niet alles tot tevredenheid verliep, werden de geschillen bijgelegd. Schram zette zijn loopbaan als hotelier later voort in Stavoren.

Hoewel de grootvader van mijn moederskant, Ruurd Tjallema (1887-1961), lang niet de muzikale aanleg had van mijn grootvader van vaders kant, had hij toch wel iets met muziek. Hij hield van zingen.
Ruurd was samen met zijn broer de oprichter van Tjallema's verffabrieken, en produceerden een verf die later bekend werd onder de merknaam Flexa. Zoals dat in een familiebedrijf gaat, brachten de eigenaren de verf zelf aan de man. Zo trok mijn grootvader als een vertegenwoordiger van zijn eigen bedrijf door het land om de verf aan de man te brengen onder het motto: *Tjallema's verf op ieders werf.*
's Avonds als hij van zijn werk kwam, haalde mijn grootmoeder hem af van het station. Voordat zij elkaar hadden gesproken, wist zij al hoe de zaken die dag waren verlopen. Als hij het station uitkwam onder het zingen van Friese volksliederen, wist zij dat de zaken goed waren geweest, zong hij echter psalmen dan had hij een mindere dag gehad. Iemand die via muziek met zijn vrouw weet te communiceren, kan een zeker gevoel van muzikaliteit niet ontzegd worden.

Op de foto v.l.n.r.: mijn moeder Ruurdtje, haar tweelingbroer Pé, haar zuster Sjoukje en mijn grootvader Ruurd Tjallema.[2]] .

Mijn vader, Pieter Schram (1906-1984), had de muzikaliteit van mijn grootvader geërfd. Al heel jong, hij was pas zes, reisde hij iedere zaterdag in zijn eentje van Rijs naar Sneek voor een uurtje vioolles. Voor dat ene uurtje les van meneer Galliard, was hij de hele dag onderweg en ging hij die zaterdag niet zoals de andere kinderen van zijn leeftijd naar school. Maar de lessen waren niet voor niets, want mijn vader werd een heel verdienstelijk violist en hij hoopte in de muziek verder te kunnen gaan. Helaas bood de crisis in die dagen maar weinig perspectief voor een musicus en daarom nam mijn vader zich voor om zijn geluk in de Verenigde Staten te beproeven. Juist in de tijd dat mijn vader het plan had opgevat naar Amerika te emigreren, ontmoette hij mijn moeder. Zij was niet gecharmeerd van het idee om een onzekere toekomst tegemoet te gaan in een ver land. Mijn vader koos voor de liefde en liet de gedachte musicus te worden, varen. Omdat er toch brood op de plank moest komen, ging hij in de leer als banketbakker-kok in Brussel en later in Hilversum. Nadat hij in 1935 als banketbakker voldoende ervaring had opgedaan, kocht hij samen met mijn moeder een pand in de Peperstraat in Sneek, waar hij een banketbakkerij begon. In dat pand zijn mijn broers, Ruurd (1936), Piet (1944) en ikzelf (1938) geboren.

2 Uit Gebrs. Tjallema Sneek, een kijkje in ons bedrijf, 1926.

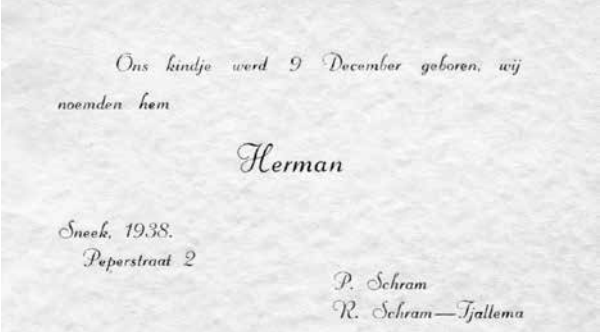

Ons kindje werd 9 December geboren, wij noemden hem

Herman

Sneek, 1938.
Peperstraat 2

P. Schram
R. Schram—Tjallema

Jeugd in Sneek

(1938-1960)

Eigenlijk is het een wonder dat ik nog leef, want als jongetje van zeven ben ik bijna omgekomen in het water van de Wip. In de winter van begin 1945 speelde ik samen met een vriendje op het ijs in het grachtje aan de Leeuwenburg. De gracht was deels dichtgevroren en in het water dreven flinke ijsschotsen. Dat was voor ons, kleine jongen, hartstikke spannend en we sprongen van schots naar schots, tot plotseling mijn voet weggleed en ik onder het ijs verdween. Mijn vriendje begon natuurlijk vreselijk te gillen wat de aandacht trok van een groentekoopman die niet aarzelde en in het water sprong om mij er uit te halen. Toen hij mij eenmaal op de kant had getrokken, was ik al buiten bewustzijn.

Doordat ik te lang in het koude water had gelegen, kreeg ik een longonsteking die zich ontwikkelde tot een zogenaamde natte pleuris (ophoping van vocht tussen de longbladen). Tot overmaat van ramp kreeg ik door gebrek aan weerstand ook nog eens de ziekte van Weil. Een jaar lang lag ik in bed met natte pleuris en omdat ik niet naar school kon, heeft onze winkelhulp onderwijs aan mij gegeven. Van haar heb ik leren lezen, schrijven en rekenen. Toen een jaar later mijn lichamelijke toestand nog altijd zorgelijk bleef, werd ik op advies van de dokter drie maanden naar een plaats met droge zandgrond gestuurd om te revalideren.

Mijn moeder bracht mij weg naar een particulier kindertehuis aan de Eemnesserweg in Baarn. Ik was na aankomst al snel aan het spelen met andere kinderen. Mijn moeder werd geadviseerd geen afscheid van mij te nemen en stilletjes weg te gaan. Later vertelde ze dat ze er moeite mee had gehad om mij op die manier achter te laten. Ik bleef een tenger en ziekelijk jongetje waardoor ik enkele jaren later ook nog eens een hersenvliesontsteking opliep.

JONGETJE TE WATER.

> *Zaterdagmiddag*
> *Zaterdagmiddag omstreeks 4 uur geraakte het zoontje van de heer S. wonende in de Peperstraat, in de Wip*
> *Toen men het ongeval bemerkte was de kleine vent reeds in zinkende toestand. De groentenkoopman A.O., die met zijn groenten en fruit op het Schaapmarktplein stond, sprong geheel gekleed te water en mocht het genoegen smaken de drenkeling, die ondertussen reeds was gezonken, nog behouden op het droge te brengen. (Sneeker Courant).*

Toen mijn vader ons oud genoeg vond, zo'n jaar of tien, moesten mijn broers en ik meehelpen in de bakkerij. Rudy hielp mijn vader bij het maken van het banket en ik hielp mijn moeder in de winkel met de verkoop van gebak en later ook ijs. Samen met Rudy bezorgden wij gebak in de stad. In houten dozen vervoerden wij de lekkernijen per fiets naar klant. De dozen konden niet op de fiets gebonden worden – dat schudde te veel – daarom knelden wij de doos, die daar net niet te groot voor was, onder onze arm tegen de zijkant van ons lichaam aan. Dat was een vrij lastig fietsen, want met de doos onder de arm konden wij maar met een hand sturen. Toch genoten wij van die tochtjes en haalden onderweg ondanks het wankele evenwicht, allerlei toeren uit, waardoor het regelmatig voorkwam dat een van ons beiden onderuit ging. De gebakjes die bij zo'n smak wild door de houten dozen schudden, overleefden de val zelden en waren daarna onbezorgbaar. Bedremmeld keerden we dan terug naar de winkel. Het onverbeterlijke gedrag van mijn broer en mij bracht mijn vader keer op keer tot razernij, maar het veranderde niets aan onze onbezonnenheid tijdens de fietstochtjes.

Mijn eerste muzieklessen

Met mijn moeder deelde ik de liefde voor het zingen. Hoewel zij geen noten kon lezen, was dat dank zij de elfde druk van het liedboek 'Kun je nog zingen, zing dan mee', waarin de noten waren aangegeven met cijfers. Iedere noot had zijn eigen getal, een soort solfège maar dan niet uitgedrukt door handgebaren maar door getallen. Muzikaal als mijn moeder was, kostte het haar geen enkele moeite de in cijfers uitgedrukte noten van blad te zingen. Ik las de noten en zij de getallen en samen zongen we naar hartenlust tweestemmig de liedjes uit 'Samen zingen'.

Toen ik acht jaar was, kreeg ik samen met mijn broer Rudy mijn eerste pianoles. De pianoleraar, Gerrit Schuil, was een vriend van mijn ouders, wat soms een nadeel bleek te zijn. Omdat ik niet altijd een ijverige leerling was, besprak Gerrit dat met mijn ouders en moest ik een tijd lang tussen de middag een half uur bij hem thuis komen om extra te oefenen.
Na ongeveer anderhalf jaar les besloot Gerrit dat mijn broer en ik goed genoeg waren voor een leerlingenuitvoering. Zo kwam het dat ik op 8 april 1948 mijn eerste piano-uitvoering had. Samen met mijn oudste broer speelden we een stukje quatre-mains speelden van de onvergetelijke componist Galop.

Toon Silvius (P.):	*Dansje*	*D. H. Coolwijk*
Erik ter Horst (acc.):	*De Vrolijke Fluiter*	*v.d. Poll*
***Rudi en Harry Schram** (P.):*	*Flick and Flock,*	*Galop*
Han Riphagen (P):	*Kinderliedje*	*E. Parlow*
Rudi Tjallema (P.):	*Wiegelied*	*Schubert (onze neef)*
Simon Kingma (P.):	*Menuet*	*Beethoven*

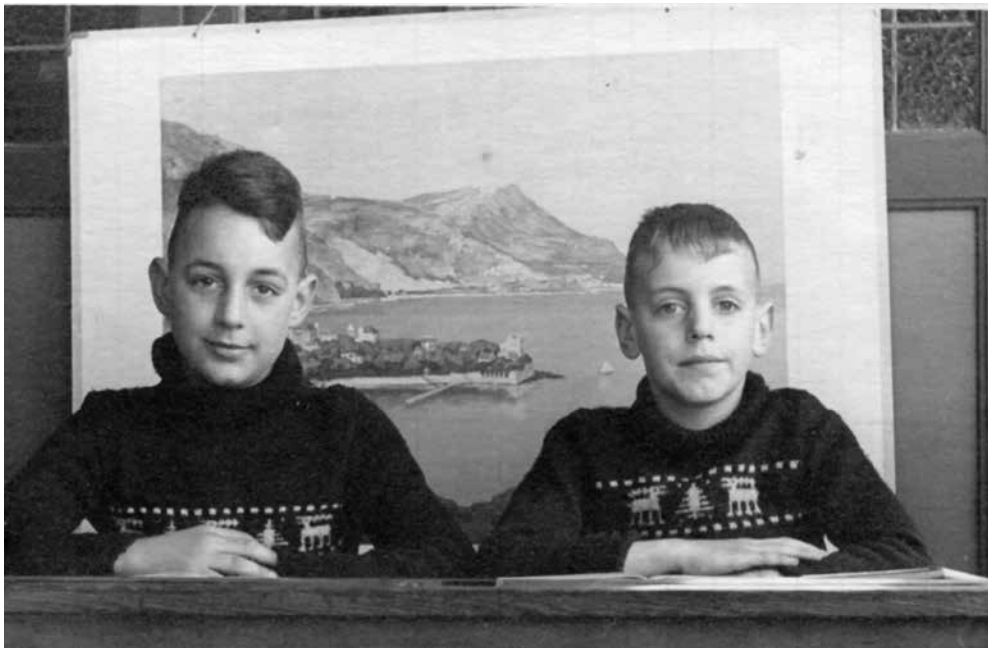

Rudy en Harry (1947).

Ik was zo zenuwachtig dat ik geen idee had waar ik de beginnoten op de grote vleugel kon vinden. Onze leraar moest mij de toetsen aanwijzen, maar toen we eenmaal speelden, deden we dat vol overtuiging en kwamen de noten als vanzelf. De Sneeker courant besteedde er zelfs een stukje aan.

LEERLINGEN-UITVOERING MUZIEKSCHOOL SCHUIL

Donderdagavond gaf de muziekschool van de heer G. Schuil voor 't eerst na de oorlog weer een leerlingen-uitvoering. (…) Van de leerlingen betraden eerst de jongeren het podium. Zij brachten het er allen heel knap af en bleken al aardig vat in de vingers te hebben. Alleen het pedaalgebruik leek me een wat overdreven verzorgd onderdeel van de techniek. Alle solisten afzonderlijk te vermelden is, gezien het grote aantal, niet mogelijk. Een uitzondering wil ik maken voor de gebroeders Schram, die behalve over rappe vingers ook over een vaardig geheugen bleken te beschikken. Later op de avond lieten de meer gevorderde leerlingen zich horen. Zij voerden uiteraard technisch moeilijker en muzikaal belangrijker werken uit, die zij weliswaar lang niet altijd beheersten, maar waaruit toch bleek dat de heer Schuil zijn pupillen behoorlijk ver kan brengen. (…) Het was al ver na twaalven, toen de laatste tonen van dit geslaagde schoolconcert weerklonken.

(L. G. in de Sneeker Courant).